

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Шейко І.А.

Харківський національний університет радіоелектроніки

Indicators of innovation activity in Ukraine, Kharkov region were analyzed: level of innovation activity, the sum of unding of innovation activity. The structure of funding sources for innovation activity was analysed. Also factors that can influence the level of innovation activity – foreign direct investments, sum of investments, the indices of industrial products for Ukrainian industry, machinery industry and Kharkov region were described.

Динамічність ринкового середовища суттєво впливає на результати діяльності підприємства та його конкурентоспроможність. Промисловий розвиток є основою економічного зростання економіки країни. Сьогодні є загальновизнаним той факт, що підприємства домагаються конкурентних переваг за допомогою розробки та впровадження інновацій. Набуття конкурентних переваг забезпечується насамперед впровадженням інноваційних розробок у всі сфери діяльності людини, а активізація інноваційної діяльності суб'єктами господарювання – це основа соціально-економічного розвитку.

Одним із найбільш поширених показником для аналізу активності інноваційної діяльності у країні чи окремому регіоні є динаміка частки інноваційно-активних підприємств. Динаміка зміни частки інноваційно-активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств України представлена на рис. 1 [4].

Рисунок 1 – Динаміка рівня інноваційної активності в Україні

У 2014 р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 1609 підприємств, або 16,1% обстежених промислових. (по Харківській області аналогічний показник складає 21%). Як видно з графіка, інноваційна активність підприємств Харківської області вища за середній рівень по країні. Для порівняння відзначимо, що більше 50 % підприємств країн ЄС (27 країн) протягом 2006-2008 рр. здійснювали інноваційну діяльність.

Низька інноваційна активність вітчизняних підприємств напряму пов'язана з нестачею коштів на фінансування впровадження нововведень. Лівова частка інноваційних витрат (ІВ) підприємствами – це власні кошти (від 69,3 до 83,9%). Приблизно десята частина інноваційних витрат промислових підприємств припадає на вітчизняних й закордонних інвесторів, при цьому частка фінансування вітчизняних інвесторів досить мала. Тільки за 2011 р. частка фінансування від іноземних інвесторів скоротилася від майже 30% (2010 р.) до 0,4%, пероте протягом 2012-2013 рр спостерігалось зростання. На рисунку 4 наведена динаміка загального обсягу інноваційних витрат по Україні та Харківській області [4,5].

Рисунок 2 – Загальна сума інноваційних витрат по Україні та Харківській області [4,5]

Інноваційні витрати (ІВ) по Україні досягли максимуму у 2011 р., після чого до 2014 р. відбувався спад у фінансуванні (те ж саме стосується і Харківської області). На тлі загальних інноваційних витрат по Україні частка Харківської області

виявляється досить незначною: протягом 2006-2013 рр. вона не перевищувала 7%, проте у 2014 р. зросла до 9,2 %.

Щодо джерел фінансування інноваційної діяльності підприємств Харківської області, то, як і в цілому по країні, більша частина ІВ фінансується за рахунок власних коштів організацій. З 2011 р. суттєвий внесок у фінансування інноваційної діяльності вносять також кредитні ресурси (інші джерела), тоді як частка фінансування вітчизняних та іноземних інвесторів незначна (рисунок 5) [5].

За останні дев'ять років простежується позитивна динаміка щодо такого джерела фінансування ІД як прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Проте промисловість не є пріоритетним напрямом інвестування для іноземних інвесторів. За даними Держкомстату на 31.12.14 р. [4,7] найбільший обсяг ПІІ отримали фінансово-кредитні установи (33,0%), тоді як для промисловості вони склали 30,0% загального обсягу.

Серед галузей промисловості іноземні інвестори віддають перевагу підприємствам металургії, підприємствам харчової промисловості та машинобудування. Частка ПІІ у машинобудуванні за 2004-2013 рр. не перевищувала 10,0% інвестицій у промисловість України.

У загальному обсязі ПІІ в Україні питома вага ПІІ, вкладених в економіку Харківщини, за 2014р. склала 5,6%. За обсягами іноземних інвестицій область як і раніше, посідає третє місце (їй передують м. Київ та Дніпропетровська область). На підприємствах промисловості області протягом 2014 р. зосереджено 302,4 млн. дол. (17,5%) прямих інвестицій, у т.ч. переробної – 299,0 млн. дол. [4,5].

На тлі зростання обсягів ПІІ в економіку і в промисловість слід відмітити незначні їх обсяги саме у машинобудування та відсутність темпів їх збільшення протягом аналізованого періоду: за 2014 р. частка ПІІ машинобудування в обсязі прямих іноземних інвестицій в Україну склала лише 5%.

Низька інвестиційна привабливість України має декілька причин. Так, за даними Європейської бізнес асоціації [15], індекс інвестиційної привабливості України у першій половині 2015 р. склав 2,5 бали (з максимальних 5), знизившись у порівнянні з груднем 2014 р. (2,8). Основні чинники, які негативно впливають на ПІІ – це нестабільність правового, економічного й політичного характеру, недосконалість фінансово-кредитної й податкової системи, відсутність реформ судової системи, незадоволеність митними процедурами та відсутність прогресу з відшкодуванням ПДВ та ін. Разом із негативними факторами щодо ПІІ в Україні є чинники, які приваблюють

іноземних інвесторів, а саме: ємність ринку, низька вартість робочої сили, вигідне географічне положення, сприятливі кліматичні умови тощо.

В останні роки намітилася тенденція не тільки до зниження рівня фінансування інноваційної діяльності, а і взагалі, зниження обсягу капітальних інвестицій (КІ). Тільки протягом 2014 р. обсяг КІ знизився у порівнянні з 2013 р. на 20%, а за період 2012-2014 рр. знизилися на 30%. По Харківській області тільки за 2013 р. обсяг капітальних інвестицій знизився на 40% (найбільше падіння серед усіх областей України), а за 2012-2014 рр. – на 54%. До того ж, сукупна частка промислових регіонів (Харківська, Дніпропетровська, Запорізька, Миколаївська, Львівська області) не перевищує 20% КІ, що підтверджує непромисловий характер капітальних інвестицій в Україні.

Таким чином, на основі дослідження динаміки показників інноваційної сфери на рівні країни, Харківської області та машинобудування виявлені ряд небезпечних тенденцій, а саме: падіння рівня інноваційної активності та частки інноваційної продукції у загальному обсязі реалізації, відсутність зацікавленості до фінансування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств з боку банківського сектору, а також вітчизняних та іноземних інвесторів.

Література

1. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] / Режим доступу: \www/URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Інноваційна діяльність у Харківській області [Електронний ресурс]/ Офіційний сайт Головного Управління статистики у Харківській області / Режим доступу: \www/URL: http://uprstat.kharkov.ukrtel.net/ua/stat/stat_inf/nayka.html – 10.07.2015 – заголовок з екрану
3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2014 році: статистичний збірник / Державна служба статистики України. – Київ: «Інформаційно-видавничий центр Держстату України». – 2015. – 282 с.
4. European Business Assosiation. Investment Attractiveness Index for Ukraine. [Електронний ресурс]/ Офіційний сайт European Business Assosiation в Україні / Режим доступу: <http://www.eba.com.ua/en/about-eba/indices/investment-attractiveness-index>